

MUISTUTUS

Muistutuksen jättäjä:
Suomen luonnonsuojeluliitto Pori ry.
Otavankatu 5, 28100 PORI (Satakunnan piiritoimisto)
<https://www.sll.fi/pori/>
sllporiry@gmail.com

Vastaanottaja:
Porin kaupunginhallitus
28101 PORI

30.8.2024

Asia: Kirrinsanta 66. kaupunginosan kortteleita 1-4, Kolpantietä (osa), Kirrinsannantietä (osa) ja suojaviheralueita koskeva asemakaavan muutos 609 1771; ehdotusvaihe

1. Porin lintuvesien (FINIBA) sekä Kokemäenjoen suisto-Kirrinsanta-Levon MAALI -alueen suojelun merkitys

Muistutamme kaavan valmistelijoita ensinnäkin siitä, että kaavaluonnosalue Mäntyluoto-Kirrinsannassa osuu osittain päällekkäin linnustollisesti merkittävän Kokemäenjoen suisto-Kirrinsanta-Levo MAALI -alueen kanssa. Se sijoittuu myös nk. Porin lintuvedet (Finnish Important Bird Areas, FINIBA) -alueelle. Birdlife Finland on kartoittanut Suomen tärkeitä lintujen esiintymisalueita projektissa, jonka loppuraportti on valmistunut vuonna 2002. Tutkimus on tarkoitettu apuvälineeksi erityisesti maankäytön suunnittelun parissa työskenteleville tahoille. Kuten raportin esipuheessa todetaan, kuitenkin, ”Käytännön suojeluvaikustusta raportilla on vasta, kun FINIBA-alueet huomioidaan suunnittelussa tai ne suojellaan merkittävinä lintukohteina.”

FINIBA -raportin sivulla 29 todetaan, että ”Pitkälti Porin lintuvesien ansiosta Satakunnassa sijaitsevat monen lajin maamme tärkeimmät kerääntymisalueet.” Alue, joka pitää sisällään myös näitä Kirrinsannan rantamaastoja, on tärkeä peräti 40 lajille ja on 10 lajin tärkein kerääntymisalue.

Ekologisesti tarkasteltuna Kirrinsannan alue elää kiistämättä läheisessä symbioosissa muun muassa sitä ympäröivän Natura -suojelualueen kanssa. Rajat eivät luonnossa piirry selkein vedoin siten kuin ihmisen laatimassa kaavasuunnitelmassa. Toteutuessaan kaava merkiksisä, kuten myös Satakuntaliitto on todennut, *kymmenien hehtaarien laajuudelta lintujen menestymisen kannalta tärkeän puuston ja kasvillisuuden katoamista alueelta*. Tällöin lukuisat lintulajit menettäisivät osan levähdys- sekä pesimäpaikoistaan. Tällainen habitaatin menetys voi olla monelle lajille kohtalokas, kun vastaava kehitys, kuten tiedämme, on käynnissä monessa eri kohteessa ympäri Suomea. Se heikentäisi myös läheisten Natura-alueiden elinvoimaisuutta.

Lintujen yhä haurastuvien habitaattien sinnikäs vaaliminen on Porin kaupungille sekä oikeus että velvollisuus. Luonnon pinta-alan supistamisen laajuutta tulee vähintäänkin tarkastella uudelleen siten, että arvokkaille lintujen pesimä- ja levähdyspaikoille suodaan kaavassa paljon enemmän rauhoitettua pinta-alaa. Tällä viittaamme erityisesti Kirrinsannan pohjoisosaan, missä lintuja esiintyy runsaasti, kaavaselostuksessa esitetyn Tiira-aineiston perusteella. Miksi elävä luonto tällä alueella halutaan vaihtaa elottomaan parakkierämaahan?

Myös Levonkurkkuun kaavailtu, sinänsä tärkeä, suojelualue on lopulta kooltaan pieni, vaikka sen alaa onkin

muutamalla hehtaarilla laajennettu ehdotusvaihetta varten. On viisasta luoda runsaat turvavyöhykkeet siellä viihtyvälle uhanalaisille vesilintulajeille, viitasammakko- ja lepakkolajeille siten, että mahdollisen onnettomuuden sattuessa ne eivät joudu kärsimään ihmisten virheistä. Teollisuuden ja luonnontilaisuuden yhteensovittamisen vaikeus tietenkin korostuu Kirrinsannan kaavassa. On kuitenkin selvää, että moni-ilmeinen luonto on sielläkin ollut paikalla ensin. Muiden lajien ja niiden elinympäristöjen tietoista tuhoamista ei voi loputtomiin perustella räikeän antroposentrisillä, hedonistisilla päämäärillä.

Levonkurkku ansaitsee huomattavasti suuremman suojelualan. Suosittelemme yhä ainakin alueen pinta-alan kaksinkertaistamista.

Rakentamisen aikaisen toiminnan epäsuoria vaikutuksia ympäröivään luontoon ei pidä vähätellä. Kuten kaavan laatija itsekkin myöntää, ekosysteemiin kohdistuu sen aikana riskejä, koska kaikkia vaikutuksia ei voida varmasti ennakoita. Typpi- ja fosforikuormituksen pysyvään kasvuun läheisillä vesialueilla suhtaudutaan selostuksessa vähättelevästi, vaikka tiedetään, että Itämeren tilan kohentuminen vaatii erilaisten päästöjen pistämistä kuriin. Kokonaiskuormitus syntyy pienistä puroista.

Hulesiselvityksessä todetaan, että ”tulevan kaavan myötä myös Kirrinsanta muuttuu teollisuusalueeksi. (...) Sinne on osoitettu paljon kattopinta- ja asfalttipinta-alaa tulevaisuudessa”. (s. 106)

Mikäli jonkinasteiseen puuston vähennykseen kuitenkin tarkistustenkin jälkeen päädytään, on se suoritettava niin, että lakiin kirjattua lintujen pesimärauhaa (maaliskuun lopulta heinäkuun loppuun) kunnioitetaan. Epäonnistuneet pesinnät verottavat lajien elinvoimaisuutta. **Puuston ja kasvillisuuden poistamisesta tulee ensisijaisesti pidättäytyä**, koska ne tarjoavat linnustolle niiden tarvitseman elinpiirin ja hillitsevät ilmastonmuutoksen vaikutuksia.

2. Kaavaselostuksen ristiriitaisuudet ja virheet Kirrinsannan kasvillisuusselvityksen tulkitsemisessa
Kiinnitämme huomiota siihen, että kaavaselostuksen sivulla 8 väitetään, että ”Kaava-alueella on ladittu Porin Kirrinsannan kasvillisuus selvitys (2019) Yterinniemen osayleiskaavaa varten.” Kun tutustuimme kyseiseen kaava-aineistoon liitteineen, löytyi Ahlman Groupin laatima ’Kokemäenjoensuiston ja Kolpalahden alueen kasvillisuus selvitys’, jossa Kirrinsannalle on omistettu pari sivua. Valmistumisvuosi on 2008. Viittaako kaavan valmistelija tähän asiakirjaan?

Miksi Kirrinsannan kasvillisuus selvitystä ei ole liitetty ehdotusvaiheen kaava-aineiston liitteisiin?

Kirrinsannan alueen puustosta on tehty seuraavia havaintoja tässä Ahlman Groupin laatimassa kasvillisuus selvityksessä vuodelta 2008, (tummennetut korostukset lisätty) sivuilla 46-47:

*Junaraiteiden ja rantaluhtien väliin jäävä metsäkaistale on suurilta osin **tervaleppä** yhdyskuntaa, jonka lajisto vaihtelee huomattavasti. (...) Eteläpuolella koivuja on **tervaleppien** joukossa melko paljon ja lopulta metsä muuttuu nuoreksi koivu-harmaaleppämetsäksi. (...) Aivan eteläisin metsä on jälleen **tervaleppä** yhdyskuntaa, jossa on myös koivuja ja harmaaleppää.*

Suomen nykyisen luonnonsuojelulain mukaan tervaleppämetsät kuuluvat tiukasti suojeltuihin luontotyyppeihin.

Kaavaselostuksissa viitataan siihen, että alueen puustoa on jossain vaiheessa harvennettu voimakkaasti. Kysymme, onko puustonharvennus kohdistunut nimenomaan tervaleppiin ja jos kyllä, mistä syystä? Koska hakkuita on suoritettu? Onko tähän haettu lupa vai onko toiminta ollut luvatonta? Toisaalta, mikäli alueella kasvaa edelleen tervaleppiä, ne tulee huolellisesti kartoittaa ja niiden suojelustatus on huomioitava kaavan valmistelussa niiden painoarvon vaatimalla tavalla.

Alueen luontoarvoista kerrotaan kaavaselostuksessa selkeästi virheellistä tietoa/vedetään virheellinen johtopäätös, mikä on erityisen huolestuttavaa. Virheet kaavan valmistelussa tulee oikaista. Ahlmanin luontoselvityksessä (2008) todetaan sen Kirrinsantaa koskevassa osuudessa sivuilla 46-47 (tummennus lisätty), että

Ruokorantoja edustava vesikasvillisuus on omalaatuista, sillä vastaavaa lajistoa ei tavata missään muualla suiston alueella. (...) Ilmaversoisten erikoisimmat löydöt koskevat piurua ja kalmojuurta, joiden pienet kasvustot ovat suiston läntisimmät.

Muistutamme, että piuru (*Scolochia*) kuuluu heinäkasvien heimoon ja siitä on tehty suhteellisen harvoja havaintoja lähinnä eteläisen Suomen alueella. Kalmojuuresta (*Acorus*) on tehty Suomessa Lajitietokeskuksen tietokannan mukaan alle tuhat havaintoa.

Poikkeuksellisia ilmiöitä ovat suoputken tavaton runsaus ja rantamataran niukkuus verrattuna suiston rantaluhtiin.

Kirrinsannan vesikasvillisuuden erikoisuus koskee uposkasveja.

Missään kohtaa selostusta ei todeta, että alueen puustolla tai kasvistolta varsinaisesti puuttuisi suojeleuarvoa. Kaavan valmistelijan tulkinta aineistosta on siten väärä.

Onko Kirrinsannan kasvillisuutta inventoitu lainkaan vuoden 2008 jälkeen? Tämä laajempaan selvitykseen sisältyvä selostus on ainoa, joka löytyy Yyterinniemen osayleiskaavan liitteistä Kirrinsannan aluetta koskien. Jos muuta selvitystä alueella ei ole tehty, vaadimme uuden luontoselvityksen laatimista edellisen selkeän vanhentumisen vuoksi (sen valmistumisesta on kulunut yli 10 vuotta).

3. Hulevesiselvitys

Selvityksessä esitettyjen skenaarioiden perusteella Kirrinsannan aiempaa suurempia ja jopa toksisia hulevesiä aiotaan purkaa jatkossa mereen. Luonnollisesti tällaista suunnitelmaa ei voida hyväksyä. Rakentamisen aikainen hulevesikuormitus arvioidaan toksisuudeltaan (todennäköisesti vanhan kaatopaikan maaperän työstämisestä aiheutuen) ja vaikutuksiltaan jopa pitkäaikaisen käytön vaikutuksia haitallisemmaksi (s. 11). Suunnitelma ei kerro tarkasti, miten mainitut laskeutumispainanteet rakentuvat myrkyllisen aineksen suodatuksen näkökulmasta. On kuitenkin selvää, että alueen ongelmallisia hulevesiä on hallittava niin, etteivät läheiset vesi – ja luonnonsuojelualueet kuormitu enempää teollisen toiminnan mahdollisen laajentamisen takia. Tämä on hyvä muistaa arvioitaessa kriittisesti hankkeen mittasuhteita.

4. Vanhan kaatopaikan jälkihoidon laiminlyönti

Kaavan valmistelua varten laadittu pohjavesi- tai hulevesiselvitys eivät ota kantaa vanhan kaatopaikan suotovesien vaikutuksiin Kolpanlahden vedentilaan. Mitään mittauksia ei ole ilmeisesti tehty. Miksi tätä ei ole katsottu tärkeäksi selvittää niin pian kuin mahdollista?

Kaatopaikan maaperä on vuonna 2023 suoritettujen perusselvityksen mittausten perusteella varsin toksinen.

Miten on selitettävissä, että Porin kaupunki ei ole huolehtinut Kirrinsannan kaatopaikan vaikutusten aktiivisesta jälkitarkkailusta sen sulkemisen jälkeen? *Toimenpiteiden suunnitteluun* pilaantuneen maaperän ympäristövaikutusten tutkimisessa ja rajoittamisessa toimenpitein on herätty vasta usean vuosikymmenen jälkeen. Onko kaatopaikalta valunut kaiken tämän ajan myrkyllisiä suotovesiä Kolpanlahteen? Nykyisen jätelain perusteella kaatopaikkoja ei saa enää sijoittaa merialueiden läheisyyteen. Herää kysymys, onko Porin alueella monta vastaavaa kohdetta, joiden jälkihoito on laiminlyöty? Sen sijaan, että kohdistetaan resursseja teollisuushallien rakentamiseen, on asukkaiden sekä luonnoneläinten ja kasviterveyden näkökulmasta oleellisempaa ohjata varoja käytöstä poistuneiden jätteesijoittelualueiden huolelliseen puhdistamiseen ja ennallistamiseen.

Kunnioitavasti,

Suomen luonnonsuojeluliitto Pori ry.